

Juvante S. S. Trinitate 99.

DISCURSUS PHILOLOGICUS
Originem & naturam vocis

שׁוֹלֵה

Gen. 49: 10.

Breviter enucleans,

Quem,

Suffragio Celeberrimorum Philoso-
phorum Aboënsium,

PRÆSIDE

VIRO PRÆCLARISSIMO

Dn. PETRO HAHN,

Facultatis Seniore, Scient. Nat. Prof.

Celeberrimo, & Biblioth. Ord.

PRO SOLENNI IN PHILOSOPHIA GRADU

defendere conabitur

JONAS COLLIN,

A. R. W. S.

In Auditorio Maximo,

XV. Calendas Julias A. MDCCCXIX.

ABOÆ, Excud. H. C. MERCKELL, Reg. Typogr.

In
DEUM
&
REGEM

Magnæ Fidei VIRO,

Generosissimo Excellentis-
simoque

DOMINO,

D^N. GUSTAVO
FALTZBURG,

Provinciae Chronobergensis

PRÆSIDI ac GUBERNATORI

Per-Illustri & Æquissimo,

Mæcenati Maximo,

Pacem & Felicitatem!

GENEROSISSIME DOMINE.

Uspicatissimus fuit dies,
quo ex supremi Numi-
nis REGISque nostri
Clementissimi Gratia, non mini-
ma Smolandiaë felicitas contigit,
quum Te, Generosissime Domine,
GUBERNATOREM suum vide-
ret. Talem namque tunc nacta
est Patronum, qualem antea vix
habuit, nec faventiozem in poste-
rum unquam optabit. Incredibili,
Generosissime Domine, favore
& gratia quoscunque non tantum
flu-

studiis humanioribus addictos, sed
& infimæ etiam fortis homines
amplecteris, ut non semel de Illu-
strissimæ Generositatis Tuæ virtu-
tibus, mutuas congratulantium
civium voces domi me audivisse
recordor. Unde etiam de auda-
ciæ venia confido, quod Per-Illu-
stri Nomine Tuo viles hæc pa-
gellas illustrare ausus fuerim, quæ
etsi nihil contineant, quo sibi
Tantum Patronum conciliare
queant; temperare tamen mihi
non potui, quin tanto Musarum
Mæcenati, quocunque nomine
innotescerem. Accipe igitur se-
rena fronte Generosissime Domine,
vile munus, sed devotissimæ mentis
pignus, & me quoque clientum
numero adscribe. Quod benefi-
cium quia demereri nequeo, Æter-
num

num Numen precabor, ut proli-
xam annorum seriem Generositati
Tuæ largiatur, quo virtutis Pru-
dentiaque fructus, quos Smolandia
nostra sperat, capiat amplissimos,
atque Generositas Tua avitam &
ad summum fere fastigium perdu-
ctam Majorum Gloriam Nepoti-
bus tradere, clientesque interim
Tuos benigno favore beare possis,
ac inter illos

**ILLUSTRISSIMÆ GENERO-
SITATIS TUÆ**

Clientem devotissimum

JONAM COLLIN,

MAXIME REVERENDO

Atque Amplissimo DOMINO,

**DN. ANDREÆ
GOEDING,**

Illustris Academiae Upsalensis an-
te hac Professori Celeberrimo, nunc
Diœceseos Wexionensis Archi-
Præposito maxime incluto, Consi-
storii Vice-Præsidi Templique
cathedralis & Ecclesiæ Bergun-
densis Pastori Gravissimo

PATRONO MAGNO:

*Admodum Reverendis atq; Clarissimis
Dominis,*

Dnn. Magistris S. S. Theol. &
Philos. in Regio Gymnasio Wex.
Lectoribus Consistorii que Adfesso-
ribus Amplissimis, ut antea Præ-
ceptoribus fidissimis, ita nunc
Promotoribus certissimis,
perpetuo colendis,

Quod Vobis, Patrone Magne & Promotores Propensissimi, rude hocce opusculum commendare sustineam, tanto minus miremini, quanto majoribus meritis ac beneficiis, velut quadam necessitate VOS colendi me VOBIS semper obstrinxistis, quæ si gratissima mente non agnoscerem, merito ingratus omnium forem; sed quando eadem refundere nequaquam possum, cum fuerint semper singularia, voveo ex animo, ut, quemadmodum de Sancti Ignatii corde legitur, quod in quacunque scissura nomen JESU aureis literis impressum apparuerit, sit idem JESUS cordibus vestris infixus, utque diu felicissimi vivatis, ac tandem absoluto hujus vitæ curriculo, Justitiæ corona exornemini, ut voveat æternumque vovebit

Celeberrimorum Nominum
Vestrorum

cultor humilimus

J. C.

Lector Benevole,

Linguas esse putamina rerum; nucleum vero res ipsas, Brianus Waltonus docet. unde apparet Eruditionem, quae in vulgaribus vocum conceptibus haeret, tanto minus esse veram ac solidam, ut potius viam parandae doctrinae occludat, ejusque amatores Ixioni non dissimiles, qui pro Junone nubem captavit, reddat. Quare ut nucleus hic eruatur, putamina frangas necesse est. Fuit id quoque, quod me ut indolem vocis *שירה* rimarer, allexit. Prolixiorem quidem tractationem tanti momenti res omnino postularet; sed ingenii imbecillitas, angustia temporis & rerum mearum facies in hac brevitate subsistere me cogunt. Si itaque L. C. alia Eruditorum hac de re sententia sublimioribus roborata rationibus Tibi arriseris, retineas queso, ac me hominem esse, nec ab errore immunem scias, Vale.

I. N. J.

§. I.

Uod, qui olim πολυ-
μερῶς καὶ πολυτρόπως
Patribus per Prophe-
tas locutus est, cujus-
que propriissimus est
character, vere futura
prædicere, per magnum V. T. Evan-
gelii præconem prædixit Esaj. 6: v. 9.
שמעו שמעו והלֹתִיבוּ ורחו רחו והלֹ
תדעו h. e. *audite audiendo, sed ne
intelligite; & videte videndo sed ne cog-
noscite;* tanto confidentius de recutitis
Judæis dixero, quum qui locutus est
nobis, & nunc sedet in dextra Maje-
statis

statis in excelsis, quique Scripturas optime novit, sacrum hoc oraculum ad ipsos applicat Matth. 13: 14. Mar. 4: 12. Luc. 8: 10. Joh. 9: 39. & 12: 40. quin & magnus ille athleta Christi, doctus ab illo, unctus de illo, crucifixus cum illo, gloriosus in illo, (Sic Paulum describit Hipponensis Episcopus) sua tempestate Dicti hujus veritatem in ipsis vidit, Act. 28: 26. 27. & Rom. 11: 8. tanto inquam fidentius de apellis & verpis posterioris hujus avi dixero, quum hoc a Salvatore gentiumque Doctore, in iis nondum plane ut hodie excæcatis (vide, Joh. 1: 21. 45. Luc. 7: 16. Joh. 6: 14.) completum dicitur; quando cygneam illam cantionem, a Patriarcha Jisraël in vicinia mortis constituto, editam, tanquam certissimam ac firmissimam fidei suæ ancoram & professionem Gen. 49: 10. nescio quibus modis non torquent & illudant, in quo tormento quam maxime patitur vox illa mellitissima שילה, qua venturi Messiaë summe pacificum &

quie:

quietū Regnum ab annoso Vate suavissi-
 me innuitur & prædicatur, vel ipsis anti-
 quioribus Judæis & omnibus Christianis
 de Messia Dicitum hoc explicantibus.
 Et, licet vaticinium hoc ab omni-
 bus Christianam fidem profitentibus
 de Leone de Juda explicetur, tanta
 tamen est vocis שִׁילָה Eruditorum de
 origine dissensio, ut vel unius in pe-
 ctore decem animi de eadem incerti
 certent. Mire enim posteriorum tem-
 porum Judæi (ut illorum commenta
 potiora breviter prius retexam) hanc
 vocem distorquent, vel Mosen, vel
 Schaulem, vel Davidem, vel Jerobea-
 mum, vel Nebucadnezare, vel ur-
 bem Schiluntem per eandem intelli-
 gentes.

§. II.

Sed nec de Mose, ut quidam ineptis-
 sime volunt, ob locum Deut. 33: 5. heic
 omnino ἀλλοθῆσιον, & fallacem literarum
 שִׁילָה & מִשָּׁה ὁμοψηφίον (seu per artem
 prorsus nugatoriam Gematricam) utrin-
 que conficientium 345, sc. Baal Turim

h. l. & Rab. Bechai in Pentat. fol. 59. col. 2. statuens Messias duos a Jacobo heic prædici, quorum alter fuerit Moses, alter nondum venerit; hinc cum iis facit, qui Messiam h. l. promitti fatentur, sed sceptrum nondum a Juda ablatum esse, (utpote apella quis in aliqua utopia ad clavum sedet) quos si lubet videas egregie refutatos ab Huetio, Demonstr. Evang. p. m. 632. Auctor Zenorena, mirus fabularum artifex, fol. 63: col. 2. & in Tikkune Sohar 21. fol. 52: 2. (ceu refert Rittangelius ad Sepher Jezirap. 132. 133.) legitur: *Moses ex hoc dicto* שילה *nuncupatur*; heic agitur. Nec David est hujus Dicti & vocis scopus, at Aben Es. & R. S. Ben Melech in Miclol Jophi fol. 15: 2. volunt, dicentes: non recedet שבט הגדולה sceptrum magnificentiæ, donec veniat David; nam recte vidit Mercerus ad h. l. p. 731. finem, ubi initium statuendam, poni. Ne dum de Schilunte in finibus Ephraim sita, de quo Jud. 21: 12. & 1. Sam. 4: 4. ubi arca Domini diu

diu mansisse dicitur, intelligitur; ac si
 esset: donec in שלח eligatur Rex Schaul
 ex tribu Benjamin; vel Jerobeam ut vo-
 luit Lipman Nitz. n. 46. aliique apella;
 tanquam deportatio arcæ foederalis in
 aliquem locum, mutatæ dignitatis argu-
 mentum sit, vel, *donec veniat Schiloh*,
 sit idem quod *donec desinat Schilo*,
 quam turpiter torquent voces ער & ריא
 quis non videt? & loci hujus nomen
 scribitur vel per שלח sine י vel שילח
 non vero שילה. Denique quantam
 eclipsin pateretur veritas historica,
 h. m. cum Schaul in Ramah a Propheta
 unctus fuit, ut colligere est ex 1. Sam. 7:
 17. & 8: 4. in Mizpah autem Rex decla-
 ratus, ut ex 1. Sam. 10: 17 & sequent.
 constat; Jerobeam vero in Schechem
 1. Reg. 12: 1. nec Sceptrum a Juda re-
 cedere dici potuit, cum ante Schaulem
 sola tribus Juda id nondum habuit,
 quin potius in Juda roboratum legitur
 2. Par. 11: 17. Multo minus, ut Lyrani
 aliorumque in h. l. mens fuit, indigita-
 tur Rex Chaldaeorū Nebucadnezar, quasi
 a Deo

a Deo mittendus diceretur ad evertendum regnum Judæorum, propter eorum peccata, quod etiam de eo testatur Jerem. 25: 27: 36: 50: 51: capp. is enim regale imperium tribui Judæ ademit, capto effossisque oculis ducto Babylonem Zidkija 2. Reg. 25: 6. nam non probamus quod legendum sit **לְיָדוֹ** ut illi contendunt, etsi ea lectio etiam esset prava & contra Grammaticam. Insuper scopus Israhælis est gratiam & beneficium promittere; Nebucadnezar vero fuit justa pœna Judæis a justo DEO immissa; & quomodo persuadeat sibi quis gentes hunc terræ Judææ vastatorem & populi illius pestem desideraturas. Ut præteream quod axioma regium ab Evilmerodacho Nebucadnezaris successore & filio Jehojachini concessum fuit 2. Reg. 25: 27. &c. Jerem. 52: 31. & seq. Recte igitur observavit R. Sal. in h.l. sceptrum de domo Jehuda per captivitatem Babelonicam non fuisse ablatum; quod velex eo maxime probatur, quia
tunc

tunc omnes Sanhedrin, qui capita
 Judæorum erant, a Nebucadnezare
 interfecti non fuerunt, quandoquidem
 multi eorum in Babyloniam descende-
 runt, ibique juxta Judæorum legem ac
 mores, ex Regis consensu judicabant ac
 definiebant. Adde denique quod post
 educationem e fornace ferrea per eos
 qui ex tribu Juda prodierant, Judæo-
 rum populus gubernatus fuit, Zerubba-
 bel enim, qui populi in ejusdem ca-
 ptivitatis reditu Princeps extitit, de tri-
 bu Juda fuit, Hagg. 1:1. Tandem præ
 omnibus turpiter se dedit R. Nizzim
 hunc citante Isaaco Abarbanel, cum
 per errorem שלח exposuit, h. m. do-
 nec veniat error, hoc est: peccatū Schelo-
 monis; quia nec unquam שלח pecca-
 tum significat, ne dum individualiter
 Schelomonis, ut pulcre observat Celeb.
 D. Pfeifferus in Diss. de Schiloh. quale v.
 hoc esset beneficium, vel quæ expectatio
 populorum isti competeret, in quorum
 prædictione jam occupatus est Sanctus
 vates,

§. III.

Hæc sunt præcipua Judæorum de hac voce commenta (ut nihil dicam de iis, qui heic crudele imperium in se passim exerceri solitum prædici autumant; & qui **יְרֵשׁוּ** hic tribum sonare opinantur, quique Jacobum non id sibi velle censent, fore ut Jisraëlitis Reges de tribu Juda semper præ sint, sed ut non alii quam hac tribu orti præ sint: tum qui Prophetiam hanc *ὑποβελύκην* esse statuunt, sc. principatum ad Messiaë tempora esse Judæ promissum, si modo legi divinæ obsequatur: demum, qui id ita exponunt, Judæis defensores nunquam defuturos, & tribum Juda ex hominum commercio nunquam iri segregatum, ut decem tribus, quæ nullam veri speciem referentia, tantum recensuisse mihi sat est, pulcre tamen refutata videas ab Huet. in Dem. Evang. p. 637 & seq.) At licet eadem eorum deliria cuius sano pateant, ad majorem tamen rei certitudinem, ex ipsorummet antiquiorum,

Rab-

Rabbinorum Targumicis interpretatio-
 nibus, ^{referam} quarum alias apud eos non
 minima est auctoritas. Sic ergo Tar-
 gum Onkelosi. e. Chaldaica Rab. Onke-
 los translatio, quam affert Galatinus
 l. 4. c. 4. לא יערו עבוד שולטן מרבית
 יהודה וספרת מבני עד עלמא עד דיותי
 משיחא דרילות הוא מלכותא וליה
 :Ⲛⲓⲛⲁ id est: *non deficiet*
auctor vel faetor potestatis sive domini
regii de domo Juda, & scriba de filiis
filiorum ejus, usque in seculum, donec
veniat Messias, cujus est regnum, &
ipsi obedient populi. Nec huic dissimile
 est Targum Jonathæ, quod quidem,
 referente Helvico in Append. Elench.
 Judaic. diu delituit, & primum editum
 est ante sesquiseculum ab ipsis Ju-
 dæis Venetiis, ejusq; indoles hæc est:
 לא פסקין מלכות ושלטון מרבית יהודה
 וספרין מאלפי אוריתא מזרעוה עד זמן דו
 יותי מלכא משיחא זעור בנוי, וכדיליה
 :Ⲛⲓⲛⲁ i. e. *Non desinent Reges &*
Principes esse de domo Juda, & Scribae
docentes legem de semine ejus, usque

ad tempus, quo veniet Rex Messias parvulus filiorum ejus, & propter eum liquefient populi. Ultimo addimus & Targum Hierosolymitanum, cujus in hunc locum sensus pro nobis stat, ut iam videbimus: לא פסקין מלכות מרבית יהודה אף לא סברין מלפי אוריתא מבני בניו עד זמן דייתי מלכת משיח דדודיה הוא מלכותא וליה עתידין דושתעברון מלכותא: h.e. non cessabunt Reges de Domo Juda, etiam non Doctores docentes legem de filiis filiorum ejus, usque ad tempus, quo veniet Rex Messias, cujus est regnum & futurum est, ut ei subjiciantur omnia regna terre. Heic observamus in primo, pro משיחא adhiberi שילה, secundo משיחא מלכת, & ultimo loco משיח מלכת. etiam in Bereschith Rabba pro שילה habetur מלך משיח. his non inepte addimus ex Galat. quod in expositione Threnorum Jeremiae super Vers. 16: c. i. quia procul est a me consolans, recreans animam meam, legitur: quod est nomen Messia? qui de domo R. Schela erant, dixerunt שילה est

est nomen ejus, sicut dictum est Gen. 49:10. donec veniat שׁוֹלָה, id est Messias. Tandem inter 8. nomina Messiae ponitur in Midrasch super Prov. referente Cl. Pfeifero l. c. quibus expositionibus nihil clarius & verius afferri possit.

§. IV.

Est hæc vox arctum amicitiae vinculum inter Herodem & Pilatum, dum Romanenses Pseudo-Christi, ut traditionibus suis perversissimis locum faciant, cum sequiorum temporum Judæis, contra veram ejus Orthographiam conspirant; sc. hi prave corrumpere student, illi corruptioni favent. Ita enim egregius ille Gordanus Huntlaus in nodis suis (ut putat) Gordiis Controv. I. c. 10. nugatur: *olim in Hebraeo erat שׁוֹלָה missus (h. e. mittendus, prat. pro fut. more Prophetarum) sed Judæi illud corruerunt, & mutarunt in שׁוֹלָה &c.* quod tamen analogiæ Grammaticæ reclamatur; nam in prat. pahul non שׁוֹלָה sed שׁוֹלָה

diceretur ; & fortius Judæos convin-
 cit שׁוֹשׁ (quod recte & incorrupte
 ita legitur, ut in posterum probabi-
 tur) quam שׁוֹשׁ, cum stante hac vo-
 ce, nostri temporis *Judæi* (verba
 sunt Galat. l. 4. c. 4. de arcan. cathol.
 verit.) *latam haberent fugienda ne-
 gandeque veritatis viam.* Nec meli-
 or est hæc censura Flacii C. S. S. p. 1.
 col. 1170. *vidi plura manuscripta exem-
 plaria, ubi non erat ו, quod magis e-
 tymo felicitatis conveniret.* & paulo in-
 fra: *postea vero, (post tempora Hie-
 ronymi) quod, cum Judæi hac & si-
 milibus vocibus a Christianis urgerentur,
 nec haberent quod respondere possent,
 pro malitia & pervicacia sua deprava-
 vasse, facta literarum mutatione, sicut
 & כָּוַן Ps. 22: 17. depravarunt, & mul-
 tas alias.* Id etiam approbare satagit
 Grotius, (citantibus Matthæo Polo &
 D. Calovio) cum ex aliis scripturæ
 locis, in quibus Messias a Patre missus
 esse dicitur, adhibitis ad id signifi-
 candum verbis ἀποστέλλειν & πέμπτειν,

tum maxime ex Johan. 9:7. ubi agitur de natatoris Siloa, quod explicatur, missus: quæ loca ad hoc Jacobi vaticinium spectare putat. Vulgata, quam probat Grotius, חילא legit, & mittendus expoluit. Quod deliquium luminis hermeneutici (ut verbis utar Doct. Dannh. Hod. Phæn. VIII. p. m. 831.) condonaremus optimo viro, quisquis is interpretis fuit, nisi in eo, tanquam trophæo de fontibus Hebræis triumpharent male cause pessimi patroni. Scilicet, sol ordinem suum neglexit, quia horologium aberravit. Septuaginta seniores transtulere ἡ ἀποκείμενα αὐτῷ, quæ sunt ei reposita, vel ut alii ex priscis Græcis legunt, ὃ ἀποκείμενον cui repositum est sc. regnum; & hinc eos legisse שׁלו id est לו אשר quæ ei, de suo autem adjecisse ἀποκείμενον putat Capellus. Crit. l. 5. c. 2. Wolfg. mulculus p: 847. apparet, inquit, illos (LXX) vocem שׁילה sic intellexisse, שׁ cui, ו pro שׁו est, לה pro לו ei. Sed quodnam est hoc loquendi genus, una duabusve dicti-

ditionibus triplicem involvens ἀποσώ-
 πησις; ut enim aliquis inde exculpetur
 sensus, ἵνα quod primum præfigendum
 est *regnum*, subjungendum vero *re-*
positum est; at ἵνα ei subijciendum *Mes-*
sia: insuper in præcedentibus nulla
 regni vel Messia fit mentio; & ψ ex
 Ἰσν ante Davidis tempora non fuisse
 consilium observavit Huetius, Sane
 etiam, referente Gerharo, in Com.
 in Gen. p. 862, qui contra omnem ra-
 tionem, vocem שׂילָה retexunt in
 שׂילָה *qui est DEI*, scil. filius, Castri-
 us legisse statuit שׂילָה *munus ei* nempe
 promissum, ex שׂו *munus* & לָה pro לָי
ei. verum sunt hæ meræ nugæ & lusus
 vocabulorum, quæ auctori Spiritui S.
 non placent. Pro vera autem lectione
 scil. שׂילָה, tanquam murus ahenæus
 stat Samaritanus codex & reliqua o-
 mnia exemplaria, hoc observante Cl.
 Pfeiffero in *de Schilob* §. 36. Polanus
 voluit hoc esse a שׂלָו, (forte a
 notatione vocis inductus) ac si lit.
 rad. שׂלָו in derivatis e radicibus un-
 quam

quam periret. Neque nobis placet assertio Ludov. de Dieu in h. l., quæ docet, observante Matth. Polo, quod שילה sit ex Arab. שיל fluxus, & לה pro ל, quasi esset *profluvium ejus*; quæ origo & significatio nimis remota est & insolens; estque fontem absque necessitate præterire & aquam è rivula haurire.

§. V.

Duæ tantum quæ jam restant de שילה cunis & natura opiniones, quoniam piæ & orthodoxiæ amicæ, ab utraque parte, magnorum & Eruditissimorum virorum applausu munitæ sunt & receptissimæ. Quatenus vero duæ sunt & diversæ, simul non posse consistere videntur. Beatus Lutherus in aureo Com. in Genes. p. 726. dicit: שילה significat filium uteri, aut secundinæ, terminatione fœminina, propter primam promissionem Adamo factam: inimicitias ponam inter te & mulierem, & Semen tuum & Semen ejus, ipsum conteret caput tuum.

tuum. Et Chavab postea: possedi virum,
 qui JEHOVAH est. Ibi clare dicitur Semen
 mulieris, hoc est, filium virginis ven-
 turum, & destructurum potentiam &
 regnum diaboli. Et paulo infra: do-
 nec veniat virginis filius, hoc est, (secun-
 dinarius, ut sic dicam seu uteralis fili-
 us. Nos sumus filii uteri, non Semen
 secundina, sed viri Semen transfusum ex
 lumbis patris in secundinam. Illa sur-
 git & nascitur sine virili Semine, sicut
 inquit angelus ad Mariam: quod ex te
 nascitur &c. non ex Joseph. Filius tuus
 erit virginis filius, erit fructus secundi-
 nae, erit Schilob, id est, fructus mater-
 ni uteri tantum, patrem non habebit.
 tandem addit: haec Grammatica mihi
 placet, in ea summa fiducia acquiesco.
 Galatinus item exponit שׂוֹלֵהוּ filius ejus,
 additque heic innui, Messiam futurum
 verum hominem, & de matre sine
 patre nasciturum. Piscator, Secunda
 ejus, id est, Christus. R. Bechai, fili-
 us ejus, qui nascetur מְשַׁלְּהוּ ex secun-
 dina mulieris, more omnium qui
 nascun-

nascuntur, quæ expositio Helvico placet. Malvenda vult hanc vocem invenire, eum existimandum filium Joseph, sed re vera filium fore duntaxat virginis Mariæ. Ad horum aliorumque idem sentientium sententiam accedit Cl. Pfeif. in Diss. de Schiloh §. 80. ita differens: *superest lustranda eorum sententia, qui הל"ו deducunt ex ל"ו infans, tenellus, embryo, & affixo, exponuntque per ב"ו in hanc sententiam: donec veniat filiulus ejus, scilicet Judæ id est καὶ ἐξοχὴν Messias. Et hanc tandem sive helicen, sive cynosuram inter tot opinionum fluctus nobis affulgere sentimus. Verum licet hæ meditationes sint piæ, nihilominus aliter nos sentimus ob sequentes rationes. Nam quod ad originem spectat quod ל"ו sit ab inusit: ל"ו, sic statuimus: quod cum occurrat nomen & radix in Hebræa lingua usitata ל"ו fimbriam denotans Exod. 28: 33, 34. Jer. 13: 22. Elaj. 6: 1. & alibi, cujus significatio cum ab eorum proposito sit diversissima, id-*

C

circo

circo non est ejusdem radicis, aliam v. radicem earundem literarum Linguae Hebraeae obtrudere vix licet; ergo plus justo eos facere credimus, qui citra necessitatem ad confingendas Radices confugiunt; & si vel maxime eadem creare nobis liceat, ita id fiet, ut ruderata vocis Hebraeae reperiantur in alia Lingua orientali Hebraeae filia. sic invenitur quidem apud Arabes vox cognata שיל, quae significat *fluere & profluvium*, unde Ludovico de Dieu supra שיל deducere placuit, sed opera ejus Cl. Pfeiffero §. 79 displicet. jam ex ficta Radice non nisi fictum nasci potest vocabulum, quod quatenus fictum est rejiciendum. Ergo recte notavit Sixtinus Amama p. 287. dicens: *communis illa interpretatio, שילה filius ejus, explicari non potest, nisi per multas ambages. Primo n. erit ה pro ו, quod quidem exemplo non caret, deinde שילו erit pro שילו, atq; boerurusus pro שילותו, denique erit Metonymia.* Est etiam insignis Theologi D. Daunhaveri Hodof. Phan.

Phæn. VIII. p. 603. de hac sententia
 iudicium hoc: *Quia vero hæc inter-
 pretatio ambagibus involuta est, tropo
 & anomalis audentior, ad veritatem
 nobis proclivior videtur sententia illo-
 rum in hac Lingua Principum, Oleastri,
 Fagii, Merceri, Drusii, Forsteri,
 Schindleri, Sixtini Amamæ, (addi-
 mus Melanchthonem, Brentium, Al-
 tingium, Avenarium, L. Osiandrum,
 Haksanium, Dilherrum & Huerium,
 aliosque) quando a אלהי vocem deri-
 vantes, (quæ est altera & verissima
 sententia, quamque nunc facimus no-
 stram) pacificum reddiderunt, solpita-
 torem, felicem, Salvatorem, der
 glücklich seyn/ und frisch durch drin-
 gen solte / verba sunt Lutheri margi-
 nata, darumb nennen wir אלהי ei-
 nen Heil (alias B. Lutherus in versio-
 ne lat. in Com. super Genes. retinuit
 אלהי ut proprium, aliique hunc mo-
 rem fecere suum, ut Pagninus, Arias, &
 versiones, Galli, Angl. Belg. Dan. Hispan.
 Ital. Bohem. (ut observavit D. Pfeiff.*

I. c. §. 48.) Wasmuth in vind. Hebr. scripturæ h. l. & Excell. Dn. Seb. Schmidt in recentissima & optima. Bibliorum versione latina, &c.) & hunc secutus Svecus interpres, optime reddens שְׁוֹלָה. Nec Flacii C. S. p. 1. p. 1170. in hanc vocem expositio nobis displicet, cujus hæc est indoles: *Opinor (שׁוֹלָה) idem esse, quod salvator, felix, proffer, fortunatus, faustus, augustus: cui prospere debebant succedere omnia, contra mundi sapientiam & potentiam, contra peccatum, mortem, Diabolum, adeoque omnes portas inferorum; ac ipse spoliatos principatus & potestates ostentare, palam triumphando per semetipsum. Quæ omnia commodissime se habent. Nos Patriarcham Jisraëlem in animo etiam habuisse credimus, pugnam in Paradiso inter Semen matris suæ & serpentem ortam, quod omnes locutiones in hoc vaticinio adhibitæ, & significatio vocis שׁוֹלָה arguunt: etiam ex eventu, quem tanquam certissimam veritatis*

pro-

probam huic assertioni adhibemus, patet. Nec forma Grammatica huic derivationi obstat, cum alia dentur voces ejusdem formæ, ut תירוש *mustum*, קיטוש *primus*, קיטור *fumus*, קיטוש *urtica* &c. neque impedit, quod hæ voces non gaudent 3. rad. ה ut שילה; quia in formis punctorum tantum habetur respectus: & in nomine proprio שלמה etiam quiescit ה in cholem ac alias sæpe in pronomibus. Nec videmus quid impediat, quo minus, ac si proprium retineatur, ut supra citati Auctores & Versiones fecere, cum hoc uno tantum loco occurrat in tota S. S., & ejus notatio Messia soli ac propriissime conveniat, ut jam breviter demonstrabitur.

§. VI.

Sine omni dubio in vocis hujus significatione ludit Sanctus Vates, sicut supra v. 8. in nomine Judæ fecit, quod a יהוה quod in hiphil *confiteri*, *laudare*, *celebrare*, & *gratias agere*, significat, deducitur; ideoque statim addit

addit: *te laudabunt fratres tui*, sc. ob
 divinos & æternos, quos Leo de Juda,
 acturus esset triumphos, cui deinde
 competeret Regnum Pacificum. hoc
 illustrare voluit insigni similitudine a
 Leone desumpta, qui ob fortitudinem
 & generositatem quadrupedum Rex &
 Princeps habetur; qua, & Christi robur
 seu potentia, & regium genus indigi-
 tatur. Neque notatu indignum est,
 quod ex sex illis nominibus, quæ in
 scriptura S. leoni tribui observant Thal-
 mudistæ, in Sanhedrin c. ii. f. 95. col. l.
 hoc loco adhibetur nomen לֵוִי, quod
 leonem talem significat, quem nemo
 ob ferociam excitare & commovere
 audet. Quam vere significatio vocis
 לֵוִי Christo conveniat liquet exinde,
 quod Solus pro nobis sustinuit castiga-
 tionem pacis Ec 53: 5. & David Pater
 Ejus Regnum hoc mere pacificum fore
 dudam ante præviderat Ps. 72: 7. *starebit*
in diebus ejus justus: & multa erit pax,
usque dum non erit luna, item Esaias
 c. 9. v. 56. *vocavit autem nomen ejus,*

... *Princeps pacis*: ... *Et multiplicanti*
pacem non erit finis, quin & conceptis
 de eo verbis præcinit Michæas c. 5. 5.
Et iste eris pax: atque Zacharias c. 9.
 10. *Et loquetur pacem gentibus*. His
 addi possunt alia perplurima Veteris
 T. vaticinia de Pacifico regno Christi:
 ut: Es. 2: 4. II. 6. 7. & seqq. 40: 4. 52:
 7. 54: 10. 55: 12. 65: 25. Jerem. 33: 9.
 Ez. ch. 34: 25. 28. Os. 2: 18. Mich. 4: 4.
 5. H. gg. 2: 10. &c. hinc ab Apostolis
 in N. T. audit Deus pacis Rom. 15:
 33. 16: 20. 2. Cor. 13. II. & non confusi-
 onis I. Cor. 14: 33. Rex pacis Heb. 7: 2.
 Pax nostra Eph. 2: 14. inter homines,
 & v. 15. 16. 17. inter Deum & homines;
 ideoque apparuisse dicitur, ut pedes
 nostros in viam pacis dirigat Luc. 1:
 79. Signanter autem dixit Patriarcha
 David *multa pax flebit*, quare non
 unam pacem sed internam & exter-
 nam secum allaturus esset *שלום*, qui
 solus dicere potuit: *Pacem meam* (spi-
 ritualem) *relinquo vobis*, *pacem me-*
am (externum quoddam patrocinium,
 de-

defensionem ac tranquillitatem) *do vobis* Joh. 14: 27. hoc est, pacem nobis acquisivit: *cum DEO* Rom. 5: 1. Coll. 1: 20. quia *gloria in excelsis Deo; & in terra pax* Luc. 2: 14. Per Christum enim, & Deo sua gloria, & homini vera pax cordis, ac cum DEO, restituitur, ut dicere queamus: *si DEUS us pro nobis: quis contra nos?* Rom. 8: 31, & quid faciet mihi homo? Hebr. 13: 6. *cum HOMINIBUS*. Sic Esavus hostili animo adversus Jacobum tendens, mitescit Gen. 32: 6. & 33: 6. & quia DEUS erat Davidis adjumentum, à quo pax est, optat Amasai & annunciat ipsi pacem 1. Paral. 12: 18. ab ipso est tabernaculum nostrum pax Job, 5: 24. hicque ponit terminum nostrum pacem Ps. 147: 14. atque est JEHOVAH, qui nobis omnia opera nostra operatur, & pacem nobis disponit, eandemque continuam custodit Esa. 26: 12. 3. quare, *facere pacem*, inter idiomata JEHOVÆ propriissima ponit, qui solus est. Esa. 45: 7. quod etiam optime edoctus David in angustia

stia

stia constitutus solius Dei auxilium anxie implorat Ps. 60: 13. Breviter heic notamus quam Pacificus fuit orbis tempore Augusti seu Nativitatis Christi, quod unanimis testatur Historicorum consensus, quorum unius ex Orosii l. 6. c. 22. ad rem nostram aptissimum afferemus testimonium : *Anno ab V. C. DCCLII. Caesar Augustus ab oriente in occidentem, a Septentrione ad meridiem, ac per totum oceani circulum, cunctis gentibus una pace compositis, Jani portas tertio ipse tunc clausit.* Et videantur etiam quæ l. 7. c. 3. ex Tacito allegat, & Eusebius in Præparat. Evang. lib. 1. c. 4. Virgilius quoque pacificum Augusti regnum sub quo natus Salvator, splendidis versibus prædicavit l. 1. Æneidos; omnia enim tum quieta & tranquilla erant, quia Pax & Princeps Pacis aderat.

Deniq; in *NOBIS IPSIS* a שילה *Iospitatore* nostro habemus *regnum DEI*, quod est justitia, pax & gaudium in Spiritu Sancto Rom. 14:17. quæ (pax) est fructus Spiritus Gal. 5: 22. estque constantissima animi recreatio, qua fit

ut de benevolentia Dei securus homo
 superatis conscientiaē terroribus, clamet
 cum Davide: JEHOVAH est lux mea,
 & robur vitæ meæ: a quo excimescam ?
 Ps. 27: 1. & in te JEHOVAH speravi, ne
 pudefiam in æternum Ps. 31: 2. itaque
 ea quæ pacis sunt sectemur Rom. 14:
 19. sed hac pace & cum DEO, mundus
 semper caret; nam non erit impiis pax
 inquit JEHOVAH Es. 48: 22, 27: 31. etsi
 somnient quidem, apprehendere ta-
 men nullo modo possunt; quia aut im-
 pius prorsus est ἀπελγηκώς stupidus
 & omnis doloris expers, aut pro Deo
 sibi idolum fabricat, ipsius misericor-
 diam a Summa justitia separans; vel iræ
 Dei opponens varia figmenta homi-
 num, se denique suis insomniis pa-
 scens. Sola enim fides Christi me-
 ritum apprehendens, quæ verbo ipsi-
 us Dei nixa, hanc pacem affert,
 hanc in Christo habemus, etsi affli-
 ctionem in mundo Joh. 16: 33. quam
 nimiam, DEUS pacis, qui vicit
 mundum, à suis clementer avertat, &
 conterat; Satanam sub pedes nostros
 brevi

brevi Rom. 16: 20. avertat idem Deus
 misericordiae undique circum nos flu-
 ctuantes bellorū æstus, qui corda nostra
 propter peccatorum molem profundis
 aquis obruunt. Reducat Rex Pacis Un-
 ctum suum (cujus natales hodie cele-
 bramus; quos ut cum lætitia per longam
 annorū seriem repetere liceat, faxit qui
 omnia potest) Regem nostrum, annuen-
 te Deo, invictissimū & gloriosissimum,
 cum pace jucundissima, quibus ar-
 ctus noster orbis nimis diu proli-
 dor orbis fuit. Da interim Summe
 Deus ut Augustissimus noster CAROLUS
 sit semper CAROLUS, Heros invictissi-
 mus, veræ Christianæ libertatis vin-
 dex strenuissimus, hostium Tuorum
 Suorumque victor gloriosissimus, atque
 eos persequatur, transeatque cum
 pace Esa. 41: v. 3. ac brevi revertatur
 in Pace Gen. 28: 21. & sit hæc terra
 pacis Jer. 12: 5. ac proferat semen pa-
 cis Zach. 8: 12. atque nos cum ipso in
 pace habitemus Baruch. 3: 12. in pace
 eamus Jud. 18:6. in pace abeamus 1. Sam.
 29: 7. in pace cubemus & dormiamus

Pf. 4:9. utque sit nobis pax multa Pf. 119:165. atque in eadem simus, hoc est, diu-
tissime fruamur. Te interim omni-
potens æterne Deus, cui omnium æter-
na salus maxime cordi est, cujusque po-
tentia est rursus inserere, quos incredu-
litas effregit Rom. 11:23, 20. & seq. suppli-
citer precamur, ne nos ex naturali olea-
stro excisi, & contra naturam in bonam
oleam inserti, alte sapiamus vel animo
efferamur; sed potius cum pavore & tre-
more nostram operemur salutem Phil. 2:
12. & te, JEHOVAH noster, in timore cola-
mus, & exultemus in tremore Pf. 2:11. ut-
que naturales rami v. 21. iterū inserantur,
quo, לציון יאמר איש ואיש ילד בה: יהוה
Ps. 87:5, 6. *zijoni di-
cetur, vir & vir natus in ea, JEHOVAH nu-
merabit in describendis populis.* Sic totus
Jisrael salvabitur Rom. 11. 26. & timebunt
ab occasu nomen JEHOVÆ, & ab ortu solis
gloriam ejus, El. 59:19. cui sit gloria
& nunc & in diem æternitatis!

Amen. 2. Pet. 3:18.

Prov. 18:10.

מגדל-עץ שם יהוה.